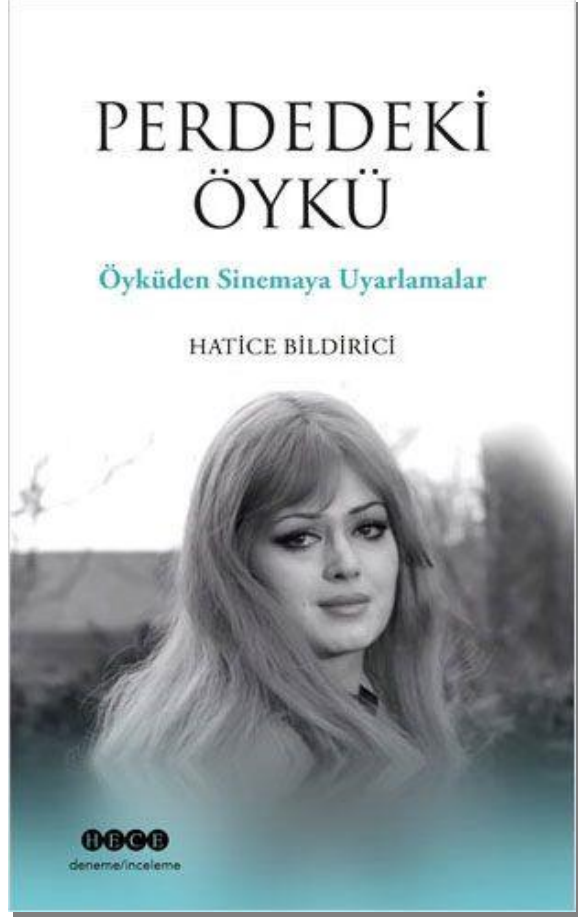

PERDEDEKİ ÖYKÜ

Öyküden Sinemaya
Uyarlamalar

Hatice Bildirici

Hece Yayınları
2023 / 224 sf.

Öyküden Sinemaya Uyarlamalar alt başlığıyla yayımlanan *Perdedeki Öykü*, **Hatice Bildirici**'nin ilk kitabı. Deneme/inceleme yazılarından oluşan kitapta yazar, “Öykü Uyarlamalarına Kuramsal Bir Bakış” bölümüyle konuya giriş yapıyor. Burada öykü türünden seçtiği edebî metinler ile onlardan uyarlaması yapılan filmler arasında karşılaştırmalı bir okuma gerçekleştiriyor ve öykülerin filme aktarım sürecinde yaşananları ele alıyor. “Öykü Uyarlamalarının Türleri” adını taşıyan alt başlıkta sınıflandırılan uyarlama yöntemlerinin 1, 3 ve 4 numaralı olanları yazım tekniklerine karşılık gelirken, 2 numaralı olanı bu teknik sınıflandırma yöntemine uygun düşmüyor. “Öykünün sinemadaki payını aradığını” belirten yazar, incelemelerini Dünya ve Türk sineması olmak üzere iki bölümde gerçekleştiriyor. Dünya sinemasından başlığı altında 13, Türk sinemasından başlığı altında 7 film yer alıyor.*

Kitabıyla Türkiye Yazarlar Birliđi 2023 Yılı Yazar, Fikir Adamı ve Sanatçı Ödüllerinden “İnceleme” ödölünü alan yazar, öykülerin konusu ve yazarları hakkında kısa bilgiler verdikten sonra uyarlama filmlerin yönetmenleriyle öykü ve film arasındaki benzerlikler ve farklılıklar üzerinde duruyor. Filmdeki bazı sahnelerin öyküyle olan paralelliklerinin altını çiziyor. Yönetmenin ve kaynak eserin yazarının eseri ele alış biçimleri, uyarlama sonrasında ortaya çıkan yeni eserin niteliği, eserin hangi süreçlerden geçtiği yazarın ilgi odağındaki konular arasında.

Yazılardan çeşitli örnekler vererek yazarımızın uyarlama konusuna yaklaşım tarzını anlamaya ve aktarmaya çalışalım. **Dostoyevski**'den uyarlanan **Luchino Visconti** imzalı **Beyaz Geceler** (Le Notti Bianche, 1957) konulu metin, ağırlık noktasını sahnelerin karşılaştırmalı çözümlemesine verip ardından öyküde olup da filmde olmayan sahnelere geçiyor. Bu eksikliklerin ve mizansenlerin atmosfer yaratmadaki yetersizliği, filmin öykü karşısında güçsüz bulunmasına neden oluyor. Yargının sinemasal bir çözümleme ile verilmemesi sorunlu görünüyor. **Raşomon** (Rashomon, 1950) yazısında, filmin yönetmeni **Akira Kurosawa**'nın filmin çekim süreci ile öykü ve yazarı **Ryûnosuke Akutagava** hakkında detaylı bilgilere yer veriliyor. Ardından filmde kullanılan mekânlara ve bazı sahnelerdeki metafor kullanımına değiniliyor. **Cinayeti Gördüm** (Blow-up, 1966) metnine gelince, çok katmanlılığın sadece gerçek ve algı arasındaki karşıtlıkla sınırlı tutularak okunması bu film açısından daraltıcı bir okuma anlamına geliyor. **Çözülme** (Yücel Çakmaklı, 1978) filmine ait yazının girişinde filmin afişi bulunamadığı için künye bilgisinin verilmesi, diğer filmler için yazılmış yazılarda künye bilgisinin olmamasının doğurduğu eksikliği açığa çıkarıyor. Aslına bakarsanız, okuma sürecinde sık sık senaryo ve görüntü üzerine bilgiler aktarıldıkça senarist ve görüntü yönetmenlerinin kim olduklarını merak edip araştırdıkça metinden koptuğumuz oldu. Zira film afişleri bu konuda yetersiz kalıyor.

Kitabın kaynakçası eser sayısı açısından zengin olsa da internet sitelerinden sıızan bilgiler kuramsal çıtasının düşmesine neden oluyor ve konuyla ilgili ana metinlerin yokluğu kendini belli ediyor. Söylemesem olmaz, *Perdedeki Öykü*, iddiasının karşılığı olan bir kapağa sahip değil.

Öte yandan kitaptaki maddi hatalara değinmemiz gerekiyor: Yönetmen adlarının yazımı (Lütfü Akad, s. 17; Almadovar, s. 125; Alamdovar, s. 131;

Kurusawa, Kurosowa s. 29, 30, 39; Andrev Tarkovski, s. 59), yazar adlarının yazımı (Hemingwey, s. 43; Julia Cortazar, s. 84; Bogolomov, s. 61), film adı yazımı (Jameica Inn, s. 73), kitap ismi yazımı (Konjaku Monotogari), sinema tarihi ("Auteur" kavramını ortaya atan Andrew Sarris, s. 27), BAFTA'da En İyi Film Ödülü'nü alan Raşomon, s. 39), sinema yayıncılığı (Hatta bildiğimiz kadarıyla hakkında müstakil bir kitap olan tek Türk filmi Vesikalı Yarım'dir, s. 166) ve kaynakça (CORTAZAR, Julia, s. 222; MARQUEZ, Albaya Mektup Yok, Gabriel Garcia, s. 223; Alamdovar, s. 224).

Kitapta bana göre en gelişkin metinler kitapta yer aldığı sıralamayla: ***Rashomon, Beyaz Geceler, İvan'ın Çocukluğu, Cinayeti Gördüm, Vesikalı Yarım, 72. Koşuş, Kış Uykusu***. Edebiyat ve sinema birlikteliğinden doğan uyarlamalara merakı olanlar, Dünya sinemasından **Akira Kurosawa'nın *Rashomon*, Andrei Tarkovsky'nin *İvan'ın Çocukluğu*, Michelangelo Antonioni'nin *Blow-up*** filmlerini izleyenler ve sinemaya uyarlanma sürecini merak edenler için kitabı okumak elbette keyif verici olacak. Saydığımız filmler sizin en iyiler listenizde kendine yer buluyorsa veya dikkatinize mazhar oluyorsa bu kitap tam size göre.

* Yazımızda yer almayan diğer filmler şunlardır: ***Kilimanjaro'nun Karları*** (1952), ***Kuşlar*** (1963), ***Yüzücü*** (1968), ***Ölüler*** (1987), ***Esaretin Bedeli*** (1994), ***Albaya Mektup Yok*** (1999), ***Julieta*** (2011), ***Konuk & İnsanlıktan Uzakta*** (2014), ***Şüphe*** (2018), ***Susuz Yaz*** (1963), ***Hasan Boğuldu*** (1990), ***Benim Sinemalarım*** (1990).

Esra Ballım